



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita**

**Dominicus**

**Francofurti, 1613**

Valetudo

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Quod adest, remedio succurrendum. Non te illaquees, atque in crastinum nil promittas, quod non poteris si succurri aliter quam promittendo non possit. Nunc qui atiner promittere, quod si implere non possis, salute facias at si possis, superuacue. Sed vos rerum auarissimi estis & prodigi promissorum, quasi vero res ipsas promissilla non exigant. Quod dicas defuisse in tempore ferenda opus facultatem fuisse autem de futuro spem, quia postmodum desituitis fisis. Nondum ergo didiceras, ut fallacissima rerum omnium spes est: Nihil inuenias, quod tam crebro vos fallat. Nihil est tamen cui tam cupide credatis, tam subdola, & tam blanda est, ita se dulciter, ac late insinuat, sic in vita diucllitur. D. Vadimonio me addixi. R. Credo oblitus illud Thales Milesii celebre documentum, Vadimonio adesse noxam. Et quid de hoc ille vir sapiens dixerit, quod memorasse non inutile crederem, quodque in latinum versum ab auonio ad hunc modum sonat. *Sponde, inquit, me a proso sibi est. Et nulle possem curere exempla, ut probem praedes vadesque penitundis reos, sed nolo nominatim quenquam dicere. Sibi quisque verum dicat, & secum putet, spondere quibus damno fuerit, & malo. D. Memetipsum sponte obligans erravi. R. Error hic purgator igne post obitum non egabit, ubi admittis est purgabitur, de illo am enim genere est, quae iuum supplicium secum ferunt. D. Promissione me obstrinxit. R. Solutione te libera, & quem lingua vinculis innoxuit, manus soluat, proderit vincam fuisse cum euacris, laqueos semper horrebis.*

Vide, Iudex, in Iudex, Iustitia,

### Valetudo.

#### DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

**V**alredo, Graece *ὑγιασις*, & *ὑγιανειν*, ὁ, ὁ sanus, & *ὑγιαινω*, valco dicitur, valere autem proprie significat posse. Hinc valens, potens; Quid, *Nessus adit, pedibusq; valens sciturq; Vadoram.* Hinc valitus, pariter potens, robustus, firmus, cuius contrarium est inualidus. Hinc etiam valide, & per synopen valde, hoc est multum. Hinc bene valere, sanum esse, quasi bene posse, & male valere, aegrum esse, & infirmum, quasi male posse. Qui enim potentes & validi sunt, sani etiam sunt: e contra impotentes & inualidi aegrotare dicuntur, quare valere simpliciter capitur pro eo, quod est saluum esse *Martia s, Ne valeam si non totis Daciane diebus, Et tecum totis notibus esse volum.* Hinc Vale vox salutantis est, cum ab aliquo recedimus, quo verbo & qui recedit, vitur dicens, Vale & qui remanet respondens, Vale, & tu. Sicut salue & aue salutantium sunt, & eorum qui saluti resalutant. Et quoniam absentes per haec verba salutare solemus, vale & salue, consuetudo inualuit, ut haec duo verba sepe pro eo, quod est abi & discede, vsurpemus, etiam si cum somacho, & indignatione loquamur: Ter, *Valeant qui inter nos distiduum quarunt,* hoc est, abeant & a nobis discedant. C. *Multam salutem dixi pro te curis,* hoc est, reliqui foris & curiam, & ab his discessi. Nec valere simpliciter acceptum, quo perire aut male habere vsurpatur, ut nonnulli putant. Ab hoc valeo valetudo venit, quae pro languore accipitur. Cic. *Valetudinem tuam cura dilige,* hoc est languorem, infirmitatem. A qua valetudinarii dicuntur, qui male sani sunt, & frequenter aegrotant. Aliquando valetudo sanitatem significat. Cic. *Sed nunc valetudini tribuimus aliquid.* A valeo fit conualco & conualesco, quod est sanitatem recupero. Item conualco, quod significat robur & firmitatem acquiri. Vnde inualuisse consuetudinem, inualuisse mores dicimus, & ab eo valeo videtur deductum, quod significat possum.

#### PHILOSOPHORVM DICTA.

Valetudo secunda, est quaedam mediocritas. *Arist. problem. sect. 1. num. 3.*  
 Valetudine qui fruuntur secunda, aut nullo premanitur morbo, aut pressi celeriter e vita decedunt, quia nisi magna de causa aegrescere nequeunt. *Ibid. num. 28.*  
 Valetudinis ratio habenda est diligentius, quum tempora variantur. *Idem num. 3.*  
 Valetudo corporis ea est, ut expertes morbi sint: non enim aliquis beatur in valetudine existimare potest, quum quis ab omnib. reb. aut plurimis absit. *Idem Rhet. 1.*  
 Valetudinis ars est, causa pulchritudinis, & magnitudinis naturae. *Arist. Rhet. 1.*  
 Valetudo est bonum, quia causa est duarum rerum quae maxime apud vulgus in pretio sunt, id est voluptas & vita. *Idem.*  
 Valetudo quae efficitur in aegrotante fit, ex valetudinis forma rationeque in medici anima exultante. *Alex. Aphrod. in 6. met. aph. co. 20.*  
 Valetudinarii, qui habent naturam in potentia nihil a quibusvis patienti. *Am. in predicam.*  
 Valere cum dicuntur ceteri, salui esse intelliguntur: amante cum vale audiant, male audiunt: imo malum. *Ec. ap. lib. 1.*  
 Valetudinem prosperam retinere omnibus optabilis est neper-

eat, quam recipere pereuntem: ideo & legislator & medicus in quantum possunt & anima & corpus sanantem. *Idem de leg. dist. 5.*

Valetudo ad incundum quidem praecipue refertur, quoque nec non honesta esse videtur. *Leo Heb. de amore dist. 1.*

De valetudine corporis. **DIAL. III.**  
*Franc. Petrarca.*  
 GAVB.

Quid quod valetudo prospera est. R. Quicquid de fortuna diximus, reperitur pura. G. Valetudo corporis incundum ad auctero mille morborum armata generat valetudinem, interea voluptas militat, familiaris cerantudo corporis tuta est. R. Inconspicua incunditas, quae se & incautos facere solcat: possit flores suos, & facere mites, quos valetudini propriae diffidentis intento decantat. *Idem.*  
 Valetudo corporis bona est. R. Bene vtere. Alioquin, quum, & graue malum fit (ut solita est), culpa culpam, in tantis periculo & pestilens fanitas fuit, qui tutus aegrotant leudo corporis optima est. R. Res pergrata: multum, seu corpore quid agendum, seu animo est. Sed ut quatuor tribus herbarum inter vis veneni, quae dum aliarum virtutibus purgata est, salubre poculum, est pluribus fit, quod pestiferum fuisset. Sic corpora sanitas ne nocua sit, aliter quam adiuncta animi prospera valetudine emendata. Nufquam pius quam in sano corpore aget animus habet.

De aduersa valetudine. **DIAL. III.**  
 DOL.

At aduersa valetudo est. R. Quod expectabam, aduereum sunt querela. At si caro spiritui hostis est, tra se militat, quod in se expertus ille magnus venatoribus verum dixit, consequens est, ut quod aliter cogit. Quod si spiritus carne nob lior meliorque est, cui in manu dum vides: ac fortassis intelligis valetudinem, quum aduere esse prosperam. D. Inualida valetudo est. R. At tatrix pariformis, dehoratatrixque libidinum, & magis. D. Mala valetudo corporis. R. Si valetudo animi bona est, licitudinem, quicquid corporis euenit saluus est. D. Con infirmumque est. R. Multis ad salutem animae proficitur. *Idem.*  
 Valetudo corporis bona est. R. Bene vtere. Alioquin, quum, & graue malum fit (ut solita est), culpa culpam, in tantis periculo & pestilens fanitas fuit, qui tutus aegrotant leudo corporis optima est. R. Res pergrata: multum, seu corpore quid agendum, seu animo est. Sed ut quatuor tribus herbarum inter vis veneni, quae dum aliarum virtutibus purgata est, salubre poculum, est pluribus fit, quod pestiferum fuisset. Sic corpora sanitas ne nocua sit, aliter quam adiuncta animi prospera valetudine emendata. Nufquam pius quam in sano corpore aget animus habet.

#### SIMILITUDO.

*Democriti.* Ut vinctio non quae suavis est, aut longi sed quae sanat: Sic cibus, non qui iuuat, aut multus, bonum valetudinem vnetur. *Apud Max. serm. 27.*  
*Vide supra, Sanitas. Item Morbus, Medicus.*

### Vanitas.

#### DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

**V**anitas, Graece *ματαιότης*, *vanis*, & *παρηγορησις*, *vanitas*. Hebraei variis nominibus Vanitatem designant, id est, nihilum, res nihili & nullius momenti, quae me tributur idolis, iuxta dictum Apolloli, 1. Constat, quod idolum nihil sit in mundo: perinde ac si dicitur, *Al EL*, non Deus. Omnia enim idola & dii gentium *Elohim*, sed *Elilim*, id est, vanitates, res nihili, nullae, & nihilum rediguntur. Cognationem habet haec vox *vanitas*, *vanitas*. Nam idolorum cultus nihil potest canere: ita scientis parent aliquid quam dolores & vilitas. Hinc *vanitas*, in nihilum redigor, &c. *Allai*, vix nihili, haec *vanitas* Mich. 7. 1. Gall. *Helas*. 2. Alia vox est, nempe *Heb. 11.*